

Analyticko-didaktické praktikum

3

Teorie

Metody výuky

Volbu metody ovlivňují např. cíl, charakter učiva, věk žáků, klima třídy, zkušenosti a znalosti učitele, vybavení školy,
...

Volba metody:

- cílená
- zodpovědná
- smysluplná

Rozdělení metod

- tradiční
- inovativní

Tradiční metody

Metody slovní - monologické (výklad formou vyprávění, popisu, vysvětlování, přednášky)

Metody názorně demonstrační (předvádění, pozorování, práce s obrazem, instruktáž)

Metody dovednostně praktické

Inovativní metody

Inovativní metody jsou náročné na přípravu, vyžadují vyšší čas pro realizaci, rozvíjejí myšlení, tvořivost, zájem o učivo, sebepoznání, mění vztahy ve třídě, dávají prostor k vyjádření názoru žáka, rozvíjejí jeho komunikační dovednosti.

Nejsou vhodné při prezentaci náročné učební látky, jejich efektivita při upevňování a procvičování učiva se dá srovnat s tradičními.

Inovativní metody

- dialogické (dialog, diskuse, panelová diskuse, dramatizace)
- metody heuristické, řešení problémů
- projektová výuka
- metody kritického myšlení
- soutěže
- práce s počítačem

Příklady aktivizujících metod

Otevřené vyučování

- Škola se otevírá jak žákům (otevírání vyučování), tak i rodičům (otevírání školy navenek)
- Zaniká tím hranice mezi tradičními vyučovacími hodinami, rozvrh hodin je nahrazen tzv. rozvrhem činností.
- Učitel samozřejmě určitý čas vysvětluje a předvádí, žákům je dán velký prostor pro samostatnou práci.
- Žáci mají na každý týden připravené plány, podle kterých ve vymezeném čase pracují (tzv. volná práce).

Příklady aktivizujících metod

Zážitková pedagogika

- Vyšší schopnost lidské paměti vstřebávat informace, jejichž vnímání je provázeno intenzivní emocí.
- Práce zážitkového pedagoga spočívá v záměrném vytváření situací, v nichž předpokládá intenzivní prožívání, a následné pedagogické práci s těmito prožitky (zpětnou vazbou).
- Učení zážitkem je založeno na aplikaci cyklů učení zážitkem - posloupností jednotlivých kroků, z nichž první je obvykle akce, zážitek, prožitek.

Příklady aktivizujících metod

Projektové učení

- Projektové učení je navrženo pro využití širších, komplexnějších témat, jejichž porozumění vyžaduje zkoumání (výzkum, průzkum) ze strany studentů.
- PU není určeno pro studium jednoduchých informací a faktů. Například: studenti mohou mít za úkol sledování kvality vody v místní řece, na základě kterého získají informace o životním prostředí jejich okolí a problémy, které je ovlivňují.

Příklady aktivizujících metod

Projektové učení

- Školní projekt.

Organizační formy

Typy:

- **Individuální výuka**
- **Hromadná výuka** – děti stejného věku, stejná látka, stejné úkoly ve stejném čase (frontální)
- **Individualizovaná výuka** – např. daltonský plán
- **Diferencovaná výuka** – žáci jsou seskupováni do homogenních skupin
- **Skupinová a kooperativní výuka** – rozdělení třídy do menších skupin, např. podle druhu a obtížnosti činnosti, zájmu žáků, pracovního tempa, skupiny mohou být homo i heterogenní

Organizační formy

- **Týmová výuka** – spolupráce více učitelů v rámci flexibilních žákovských skupin, druhy týmů mohou být oborové)složení z učitelů
- **Projektová výuka** – žáci s pomocí učitele řeší určitý úkol (projekt), který vychází z praktických potřeb, nebo je s praxí úzce spojený, podle rozsahu můžeme dělit projekty na individuální, skupinové, třídní a školní

Praktické úkoly

→ Seminář 3

Praktický úkol 1

Zvolili jste konkrétní téma podle vaší aprobace.

Obsah a cíle vyučování

- Analyzujte obsah tématu a stanovte cíle. (Úkol na Seminář 2)

Metody a formy

- Zvolte si metody a formy pro realizaci zvoleného tématu. (Úkol na Seminář 3)

Praktický úkol 2

Vzpomeňte si na ukázkou hodiny biologie z minulého semináře.

Jaké formy a metody výuky byly použity?

Praktický úkol 3

Analýza vyučovací hodiny geografie. V záznamu vyplňte body:

1-4, 12, 15, 16, 17, 42, 43, 45, 52, 56, 61, 62, 68,-70,
72, 76

Záznam ...

Geografie

- kvinta (1. ročník gymnázia)
- Fyzická geografie - Mgr. Pavel Bendl
- Hydrogeografie (oceány, moře, jezera)

Geografie

- Nahrávka 1 - obsah, cíle hodiny, cílová skupina

Geografie

- Nahrávka 2 - úvod hodiny, seznámení s obsahem učiva
- Nahrávka 3 - opakování, zadání úkolu pro žáky (soutěž)
- Nahrávka 4 - výklad s otázkami pro žáky
- Nahrávka 5 – další část výkladu (jezera) – 17 min.
- Nahrávka 6 – další část výkladu (řeky, přehrady)
- Nahrávka 7 – závěr hodiny, úkol na příště
- Nahrávka 8 - evaluace

Z autoevaluace učitele

V natáčené hodině jsem zvolil **formu výkladu**, u kterého jsem očekával, že se žáci celkem snadno zapojí a případně se rozvine diskuze. Takto ostatně probíhá většina mých hodin věnovaných teorii. K tomuto naplnění došlo dle mého soudu pouze z části – **nervozita z přítomnosti kamer byla patrná na všech zúčastněných**. Běžně bývají mé hodiny dynamičtější, tato působila poněkud staticky. Též jsem se celou dobu snažil držet se tématu. Bez hledáčku kamer by se mi totiž mohlo velmi lehce stát, že bych se přes téma Číny dostal až k porušování lidských práv, Tibetu či Dalajlámovi. Jsem zvyklý, že se žáci více zapojují do diskuze nebo k ní sami dávají podněty, a proto bych zde rád **poukázal na moment v závěru videa**, kdy všichni podleli pocitu, že je již po natáčení a konečně **se začali chovat zcela přirozeně**.

„Po dlouhé době pan učitel zapsal o hodině do třídnice a my jsme za ním nemuseli chodit a žádat ho o zapsání.“

„Ve třídě bylo celou vyučovací hodinu ticho.“
„Toto byla první hodina, při které jsme se drželi tématu a neodbíhali jsme k věcem zajímavým, leč s probíraným tématem úplně nesouvisejícím.“

„Téměř nikdo se neodvážil pohnout a ze začátku byl náš výstup hodně nesmělý.“

„Nejlepší by bylo, kdybychom o natáčení nevěděli a kamera byla někde schovaná.“

„Pan učitel nechodil po třídě a nemával ukazovátkem jako obvykle.“

Co se **výukových pomůcek** týče, žáci mají k dispozici učebnici, atlas a prezentaci, která je osou celé hodiny. Tato prezentace je zpracována v programu Microsoft PowerPoint a obsahuje doplňkové materiály, pomocné soubory a pracovní listy. Slouží jako doplňkový podklad pro výukovou hodinu, ale zároveň také jako pomůcka pro samostatné studium, případně pro opakování látky. Je pro žáky volně přístupná na školním serveru.

Z evaluace

používání učebnice: pro žáky, učitel předpokládá, že žáci znají obsah z učebnice, naučí se před hodinou (?)

Hodina je výkladová, transmisní přenášení osvědčeného, co dělali rodiče, musí dělat i jejich děti, více viz Kalhous-Obst, 2002, s. 122.

Argument, že výklad je pro žáky nutná příprava na studium VŠ, není relevantní. Cvičení a semináře na VŠ by měly být minimálně diskusní (s patřičnou přípravou) či zaměřené na procvičování, rozvoj dovedností, například v geografii na práci v terénu a následné zpracování, prezentaci výsledků a obhajobu závěrů. Na druhou stranu při tradiční pasivní výuce v cvičeních a seminářích na VŠ je argument učitele na místě. Toto je možné rozvinout v následné diskuzi o shlédnuté hodině.

RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D.

Téměř na konci **učitel prezentuje svůj názor** (viz časový snímek výše). Připojuji text, jak ČT řeší pluralitu názorů v diskuzi: „Čl. 6.5 Kodexu České televize, pojednávající o diskusních pořadech a pluralitě, říká právně závazným způsobem, že „**moderátoři diskusních pořadů České televize jsou povinni zachovávat nestrannost. Divák by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký k diskutovanému problému nebo diskutujícím zaujímají postoj. Moderátoři vždy iniciují otevřenou výměnu názorů mezi pozvanými diskutujícími, současně však dbají na dodržování pravidel čestně vedené diskuse.”** Porušení Kodexu je porušením pracovní kázně z toho vyplývajících pracovních právních důsledky. Korektnost otázek se mimo jiné pozná v tom, zda jsou „otevřené“. Dále se pozná v tom, že nevnucují tázanému jeden z názorů a nekonfrontují ho s citátem, vytrženým z kontextu, aniž by mu dal pořad prostor kontext osvětlit.“

(In: Britské

listy: <http://www.blisty.cz/2010/2/26/art51382.html>,

25. února 2010)

Praktický úkol 4

Analýza vyučovací hodiny geografie.

Jaké aktivity byly v ukázkové hodině použity?

→ Seminář 3

Metody a formy vyučování

- U vybraného tématu vaší aprobace navrhnete organizaci vyučovací hodiny. Pokuste se odhadnout časově jednotlivé aktivity.

Děkuji za pozornost.

